

8 lub hlis *txog rau* 18 lub hlis

KEV LOJ HLOB NTAWM KEV HAIS LUS THIAB KEV TXAWJ NTAWV

Cov menyuam kawm hais lus li cas?

KEV SAIB XYUAS HLO TXOG HOM LUS HAIS THIAB KEV TXAWJ NTAWV

Cov menyuam uas yug npaj tau los txuas lus thiab lawm lus. Mloog cov lus uas haiv hauv lawv tsev neeg, cov menyuam yuav pib ntxov qhia tau hais tias cov suab sib txawv npaum li cas thiab yuav los tsim ib co ntsiab lus uas lawv nkag siab, tab txawm yog ua ntej lawv hais tau lus. Cov menyuam rab peev xwm los mus nkag siab hom lus hais yog hu ua “kev txais hom lus hais”

Thaum xub thawj, cov mos ab txuas lus los ntawm txoj kev ua suab, xws li, quaj, thiab los ntawm sib tes taw. Thaum uas lawv loj ntxiv txog cov menyuam paub tab lawm, lawv pib siv ob peb los lus uas yus paub thiab, thaum muaj 4 thiab 5 xyoos lawm, lawv muaj ntau cov lus hais ntau tuaj thiab mloog cov cai ntawm cov kev sau ntawv thaum uas lawv txuas lus uas yog siv hom lug hais. Cov menyuam rab peev xwm los mus siv hom lus hais los ua kev txuas lus ntawm lawv cov kev xav, tswv yim, thiab lub siab xav li cas yog hu ua “hom lus hais tshaj tawm.”

Thaum uas cov menyuam tab tom kawm txog cov lus siv ncauj hais, lawv tab tom kawm txog cov lus sau—los ntawm cov ntawv nyeem, cov paib, thiab cov lus teev tseg. Ua ntej kawm nyeem cov lus, cov menyuam kawm hais tias cov lus muab sau ntawv yog ib co sawv cev ntawm cov lus hais thiab ua ntej muab sau, lawv kawm kos cov cim thiab teeb duab. Txog txij lub sijhawm uas lawv muaj 5 xyoos lawv to taub hais tias cov tsiaj ntawv ua tau cov lus hais thiab cov lus hais ua tau dab neeg uas lawv yuav tau kawm los mus nyeem. Coob tus cov muaj hnuv nyoog 5 xyoos kuj nyeem tau thiab sau tau lawv lub npe.

Kev Loj Hlob Ntawm Kev Hais Lus Thiab Kev Txawj Ntawv

Cov Lus Qhib

Kuv tus menyuam kawm lus li cas?

- Thaum tus menyuam muaj ob xyoos, cov menyuam yaus to taub ntau lo lus thiab lawv muaj lub peev xwm los hais lus ntau zuj zus tuaj.
- Feem ntau, thaum cov menyuam nyuam qhuav pib kawm hais lus, tsuas yog lawv tsev neeg xwb thiaj li to taub lawv. Lawv lub peev xwm los hais cov lus kom meej tseem loj hlob thiab lawv tseem kawm cov kev cai hais lus, li ntawd tej zaum lawv muaj lawv txoj kev los hais ib co lus thiab kab lus, piv txwv tias, “nkosnqis” rau doggie (aub). “Kuv tsawb” rau kuv txawb.
- Feem ntau cov tsev neeg pab txhawb lawv cov menyuam los kawm lus, thaum lawv teb nrog ib co lus los kho cov lus nws siv (piv txwv tias, thaum tus menyuam hais tias “nkosnqis,” tus niam txiv teb hais tias, “Tus ntawd yog ib tug doggie loj heev!”) Qhov peb pom ces, nws tsis pab tus menyuam los kawm lus thaum tus neeg laus qhia rau lawv tias lawv yuam kev lossis hais kom lawv rov qab hais dua txog txij lawv hais thwj. Feem ntau cov menyuam yeej nyiam qog koj cov lus thiab sijhawm dhau mus nws yeej yuav kawm tias nws yuav tau hais li cas kom thwj thaum nws niaj zaus nrog koj tham.
- Thaum txog lub hnuv nyoog no feem ntau cov menyuam yuav siv ib lo lus los txhais ntau yam. Piv txwv tias, tej zaum lawv yuav muab cov miv, aub, mes es thiab yaj hu tias, “kitties (cov menyuam miv).” Lawv pom tias lawv zoo ib yam vim tias lawv muaj plaub thiab plaub txhais ceg, vim tias lawv tsis tau kawm tias cov tsiaj nyias muaj nyias lub npe txawv.
- Thaum koj tham nrog ib tug uas muaj 18 hli tej zaum nws yuav mus li no:
 - Tus menyuam: Doggie (Tus aub)?
 - Tus niam txiv: Nws muaj ib co doggie tom lub phoj nag hmo.
 - Tus menyuam: Mus phoj masmas (niam)?
 - Tus niam txiv: Ib mi chim wb mus rau tom phoj yog tias koj xav mus. Wb yuav tau mus hnav khaub ncaws ua ntej. Koj xav tias tus aub puas tseem nyob tod?
- Ntau yam uas koj ua yuav pab tau koj tus menyuam los kawm hais lus. Feem ntau cov neeg hauv koj lub tsev neeg yeej tham txog tej yam uas lawv tabtom ua nrog tus menyuam. Qhov no pab kom tus menyuam nkag siab tias cov lus ntawd txhais tau tias yog qhov khoom ntawd lossis tej yam uas nws ua ntawd.

Txoj Kev Kawm Ob Hom Lus

Cov menyuam uas lawv tsev neeg hais ob hom lus lossis tsis paub hais lus Askiv kawm lus li cas?

- Cov menyuam me muaj peev xwv heev los kawm lus thiab muaj peev xwm los kawm ob lossis ntau hom lus ua ntej lawv pib kawm ntawv.
- Cov tsev neeg uas hais ib hom lus uas tsis yog lus Askiv siv tau lawv hom lus los ua lawv tus menyuam thawj hom lus. Thaum lawv kawm lawv hom lus siv tom tsev nws yuav pab cov menyuam pom tias lawv sib raug zoo nrog lawv tsev neeg thiab lawv hom haiv neeg. Lawv kawm tau lus Askiv tib lub sijhawm yog tias lawv tsev neeg txawj hais ob hom lus lossis lawv mam li kawm lus Askiv thaum lawv pib mus rau qhov chaw zov menyuam lossis kawm ntawv.

KEV LOJ HLOB NTAWM KEV HAIS LUS THIAB KEV TXAWJ NTAWV

Cov menyuam kawm hais lus li cas?

- Cov tsev neeg pab txhawb qhia lus tau thaum lawv tham, nyeem ntawv thiab hu nkauj rau lawv cov menyuam nrog hom lus uas lawv siv tom tsev. Li no cov menyuam yuav kawm tau lus uas yuav pab tau lawv thaum lawv pib kawm lus Askiv.
- Mus saib hauv lub tsev khaws ntawv hauv koj lub nroog rau cov phau ntawv uas sau ua hom lus koj siv tom tsev.
- Cov menyuam yaus uas muaj lub sijhawm los kawm ob hom lus thaum lawv me nws yuav pab lawv siv ob hom lus mus tag ib sim neej.

Kev Txais Lus

Kuv tus menyuam to taub dabtsi?

“Kev txais lus (receptive language)” txhais tias tagnrho cov lus uas tus menyuam hnov thiab nkag siab, ua ntej lawv pib hais lus lawv tus kheej. Cov menyuam yaus to taub ntau cov lus tshaj qhov nws hais tau.

- Thaum lawv mloog tej yam koj hais rau lawv nws pab lawv kawm lus.
- Cov menyuam mloog cov lus uas tib neeg hais ncaj nraim rau lawv thiab thaum lwm cov tib neeg sib tham uas nyob ib ncig ntawm lawv.
- Lawv mloog lub suab coj thaum koj hais lus thiab thaum lawv muaj lub hnuv nyoog no lawv pib to taub lub suab coj thaum koj hais lus. Piv txwv tias, lawv paub thaum koj zoo siab heev, hlub, ntxhov siab, lossis ntshai thiab nws yuav pib kawm los siv suab coj thaum nws hais lus nrog lwm tus.
- Cov menyuam me to taub thaum koj hais lus yooj yim kom nws ua dabtsi, nws yim huab paub thaum tus neeg laus siv ib ce los piav, thiab. Piv txwv tias, tus neeg laus cev tes tawm thiab hais tias, “thov muab txhais khau rau kev.”
- Ntau yam uas koj ua yuav pab tau koj tus menyuam los kawm hais lus. Feem ntau cov neeg hauv koj lub tsev neeg yeej tham txog tej yam uas lawv tabtom ua nrog tus menyuam. Qhov no pab kom tus menyuam nkag siab tias cov lus ntawd txhais tau tias yog qhov khoom ntawd lossis tej yam uas nws ua ntawd.

Kev Siv Lus Piav Qhia

Kev Sib Txuas Lus: Tham lus thiab nyeem ntawv

“Kev Siv Lus Piav Qhia” yog tagnrho cov suab thiab cov lus uas tus menyuam ua.

- Cov menyuam me yuav siv ib co lus yooj yim, quaj, siv suab, thiab ib ce los piav qhia tias lawv siab ntsws xav li cas, tej yam lawv xav tau thiab lawv cov tswv yim.
- Tej yam kev siv ib ce los piav yog co tes, tau tes, ncaiv, thiab thawb.
- Cov menyuam me tej zaum yuav muab ib co suab thiab ib co lo lus los sib xyaws ua ke thaum lawv pib hais lus.
- Thaum lawv pib siv lus, qee zaus lawv hais tau ib nrab ntawm lo lus xwb, ib yam li qhov pib lossis qhov xaus ntawm los lus, lossis lawv pib hais ib co suab uas muaj ntsis nrov li lo lus.
- Feem ntau lawv siv ib lo lus los piav ib lub tswv yim lawv muaj. Piv txwv tias, “puag” txais tias “tsaws kuv puag.” “Ob-aus” txhais tias dabtsi nchuav lossis poob lossis tawg lawm. “Masmas” tej zaum yuav txhais tias “Kuv niam nyob qhov twg?”
- Cov menyuam me yuav qog teb co lus uas peb hais rau lawv, lawv yim huab nyiam hais lo lus xuv thaib uas peb nyuam qhuav hais.

KEV LOJ HLOB NTAWM KEV HAIS LUS THIAB KEV TXAWJ NTAWV

Cov menyuam kawm hais lus li cas?

- Txawm tias cov menyuam yaus tsis hais kom thwj thaum lawv pib hais lus los, lawv yuav ib sij xyaum kom lawv cov lus nrov ib yam li koj cov.
- Cov menyuam me nyiam saib ntawv. Lawv nyiam nyob nrog koj los saib thiab nyeem ib phau ntawv. Lawv saib koj thaum koj nyeem ntawv, saib raws cov dua nrog lawv lub qhov muag, tau tes rau cov duab, tig cov nplooj thiab qhia tau tej yam hauv phau ntawv

Ntawm no yog ib co lus los pab txhawb koj tus menyuam txoj kev kawm lus thiab nyiam nyeem ntawv:

- Qhia koj tus menyuam tias koj ua dabtsi:

Koj tus menyuam yuav kawm tau lus nrawm dua yog tias qhov ntawd yog ib yam uas nws tab tom ua

- “Kuv yuav mus muab koj lub tsho tua li ntawd wb thiaj li mus tau nraum zoov.”
- “Koj lub tsho nyob ntawm no. Koj puas xav kom kuv pab koj hnav?”
- “Kuv yuav ua quesadilla rau wb noj su.”
- Thaum koj pom tias koj tus menyuam nyiam dabtsi, siv ib co lus los piav tias yam lawv nyiam yog dabtsi. Koj tus menyuam nyiam hnov ib co lus uas piav yam uas nws nyiam dua.
 - “Koj nyuam qhuav tig taub haus saib saum ntuj. Koj puas hnov lub dav hlau?”
 - “Kuv pom lub poj zeb koj nrhiav tau. Nws du ua luaj li.”
 - “Koj twb khawb av ntev ntev lawm. Koj khawb tau ib ib lub qhov loj kawg nkaus.”
- Tham qhia tias seb koj tus menyuam ua dabtsi. Qhov no zoo li “saib thiab qhia.” Tib lub sijhawm uas koj tus menyuam tab tom ua dabtsi, lawv kawm ib co lus los tham txog cov ntawd.
 - “Koj khiav nqis hav nrawm kawg nkaus li!”
 - “Koj muab koj lub tsheb ntim av puv nkaus. Koj yuav coj mus rau qhov twg?”
 - “Koj nqa tau koj lub hnav ev ntawv puag tom lub tsheb los txog rau ntawm lub asphovmeem!”
- Tham qhia tias koj ua dabtsi. Qhov no zoo li “saib thiab qhia.” Tib lub sijhawm uas koj tus menyuam tab tom pom dabtsi, lawv kawm ib co lus los tham txog cov ntawd.
 - “Kuv nrhiav kuv txhais khau”
 - “Kuv rau mov rau saum rooj. Koj puas kam thawb lub rooj zaum los?”
 - “Kuv kuaj seb kuv puas yuav tau hloov koj daim pawj.”
- Siv ib co lus uas yuav piav qhia kiag. Li no nws thiaj li ntxiv tau ib co lus rau nws siv.
 - “Kuv mam li pab koj nrhiav lub tsho uas koj nyiam tshaj plaws–lub muaj tes ntev, nrog lub vov khwb tau haus thiab lub muaj hnav tshos rau koj ob txhais tes ntsaws ntawm xub ntiag.”
 - “Ntawm no yog koj cov noob taum. Kuv muab tuav li ntawd nws thiaj li muag muag rau koj.”
- Tham qhia txog qhov uas yuav tshwm sim sai tom ntej. Qhov no pub ib lub sijhawm rau koj tus menyuam los pom hauv nws lub hlwb tias dabtsi yuav tshwm sim tom ntej uas ntej nws yuav tshwm sim.
 - “Sai sai tom ntej nws yuav txog sijhawm rau koj mus txhuam hnav, hnav koj cov khaub ncaws mus pw, nyeem ib phau ntawv ces koj yuav mus pw.”
 - “Los ws mus nqa wb tus yawm av thiab taub ywg dej li ntawd wb thiaj li mus tau nraum zoo thiab mus ua haujlwm hauv lub vaj.”
 - “Tom qab wb hnav khaub ncaws tag, wb mam li nyeem ib phau ntawv.”
- Tham qhia txog tej yam uas nyuam qhuav dhau. Qhov no pub ib lub sijhawm rau koj tus menyuam los pom hauv nws lub hlwb–lub cim xeeb txog yam uas nyuam qhuav tshwm sim.

KEV LOJ HLOB NTAWM KEV HAIS LUS THIAB KEV TXAWJ NTAWV

Cov menyuam kawm hais lus li cas?

- “Hnub no wb hu nkauj thiab npuaj teg hauv tsheb.”
- “Hnub no koj thiab koj tus phooj ywg kos duab rau saum txoj kev taug ko tau.”
- “Wb twb hais npais-npais rau masmas. Nws mus haujlwm lawm.”
- Muab ib co phau ntawv rau koj tus mosliab.

Yog tias koj muab cov phau ntawv rau koj tus mosliab, nws kawm tias koj ntaus nqi rau cov phau ntawv thiab nws yuav kawm los tshuas cov ntawd thiab.

- Thaum koj muab ib co phau ntawv cia ib ncig ntawm koj tus menyuam nws yuav muab los nyeem txhua hnub.
- Thaum koj muab ib co phau ntawv me me uas tawv tawv rau koj cov menyuam me lawv yuav koom tau los tig cov nplooj yooj yim dua, tiamsis nws yuav pib nyiam ib co dab neeg uas ntev zog hauv cov phau ntawv uas tsis tawv, thiab.
- Nyeem ntawv rau koj tus menyuam. Thaum no yog koj tus menyuam thawj zaum los “nyeem ntawv” thiab thawj ob peb khauj ruam yuav pab nws to taub tias cov phau ntawv muaj dab neeg nyob hauv, cov lus, thiab tej yam lus qhia rau nws.
 - Nyeem kom qeeb qeeb li ntawd koj tus menyuam thiaj li muaj ib lub sijhawm los mloog koj cov lus, saib cov duab thiab pab koj tig cov nplooj.
 - Feem ntau cov menyuam me nyiam kom koj rov nyeem tib phau ntawv qub tas mus li. Qhov no pab nws kawm txog zaj dab neeg li ntawd nws thiaj li mob siab tau txog qhov uas tab tom yuav tshwm sim.
 - Nyeem kom qeeb li ntawd koj tus mosliab thiaj li muaj ib lub sijhawm los mloog koj cov lus thiab saib cov duab.
- Koj ua tau tej phau ntawv yooj yim rau koj tus mosliab nrog co ib duab uas muaj cov neeg thiab cov khoom uas nws nyiam. Cov phau ntawv no yuav pab nws pom tias cov phau ntawv kuj muaj tej yam uas nws paub txog thiab.
 - Koj nplaum tau ib co duab rau ntawm cov nplooj ntawv, sau ob peb lo lus txog koj dab neeg thiab muab tom, khi lossis muab taub nplaum lo cov nplooj ua ke.
 - Cov dab neeg tsis thas ntev. Nws yog ob peb nplooj xwb los tau. “James nyiam caij nws lub scooter. Nws caij mus rau ntawm tus miv ces nws plhws tus miv. Thaum nws caij nws lub scooter tag, nws mus hauv tsev mus noj sus.
- Tham txog cov duab thiab cov phau ntawv nrog koj tus menyuam. Thaum lawv kawm tias cov duab txhais tau li cas qhov ntawd yog thawj khauj ruam los kawm tias cov tsiaj ntawv kuj txhais tau ib yam dabtsi thiab.
 - “Kuv pom cov hnub qub saum ntuj. Koj puas pom cov hnub qub thiab?”
 - “Kuv pom ntes ntau heev. Koj pom dabtsi? (Thaum koj tus menyuam tau tes, koj qhia tau tias lawv pom dabtsi.)
 - Ntawm no yog ib daim nrog koj abuelita thiab koj tus tia.”

allaboutyoungchildren.org